واقعه ۶ بهمن سال ۶۰ در گفت‌وگوی «جوان» با فرمانده سپاه شهر آمل در زمان وقوع حادثه

مردم آمل فرمان تیرباران ضدانقلاب را صادر کردند

■ علیرضا محمدی

واقعه شهر آمل در یک شب و یک نصف روز اتفاق افتاد. از ساعت ۲۳:۳۰ روز ششم بهمن ۱۳۶۰ تا ساعت ۱۵ روز بعد. حمله چریک‌های اتحادیه کمونیست‌ها به این شهر در همین چند ساعت با ۴۶ کشته از مهاجمین و ۴۰ شهید از مردم، نبردی خونین را رقم زد که حماسه‌های رخ داده در آن، امام خمینی(ره) را بر آن داشت از آمل با عنوان «شهر هزار سنگر» یاد کنند. سردار ناصر شعبانی که در زمان وقوع حادثه آمل فرمانده سپاه این شهر بود، اکنون دیده‌ها، شنیده‌ها و تحلیل‌های خود از واقعه را در کتابی با عنوان «هزار سنگر مقاومت مردم در حماسه آمل» به چاپ رسانده است. حضور او در این واقعه تاریخی و نیز قرار داشتن در ایام آن را فرصتی مغتنم دانستیم تا در گفت‌وگو با شعبانی روزهای پر التهاب شهر هزار سنگر را مروری دوباره کنیم.

■■■

اتحادیه کمونیست‌ها مسئول اصلی حمله به شهر آمل بود، برای شروع از ماهیت این اتحادیه بگویید.

از سال ۴۸ که درآمدهای نفتی ایران گسترش یافت، شاه معدوم برای اینکه به مردم خوزستان نشان دهد از عواید نفت برای خود آنها هزینه می‌کند، به فرزندان کارکنان شرکت نفت بورسیه تحصیلی خارج از کشور می‌داد. تعدادی از این دانشجویان در شهر براکلی انگلستان مشغول تحصیل شدند و در فضای اروپای آن زمان گرایش‌های کمونیستی یافتند. رفته‌رفته این دانشجویان در کنفدراسیون دانشجویان ایرانی خارج از کشور عضو شدند و اتحادیه کمونیست‌های ایرانی را تشکیل دادند. با وقوع انقلاب این اتحادیه در کنار سایر گروهک‌ها به سهم‌خواهی از نظام اسلامی پرداختند و با ورود کشورمان به جنگ تحمیلی، گروهک‌ها که رزمندگان را در دو جبهه نبرد با بعثی‌ها و اغتشاشات کردستان درگیر می‌دیدند، تصور می‌کردند که با باز کردن جبهه سوم در شمال کشور می‌توانند از نظام اسلامی سهم‌خواهی کنند. غائله آمل هم بر اساس همین سیاست ضد انقلاب به وقوع پیوست.

گروهک‌هایی که گرایش مارکسیستی داشتند، بیشتر در شمال کشور فعالیت می‌کردند، دلیلش چه بود و چرا در میان گروه‌های چپ، اتحادیه کمونیست‌ها در شهر آمل فعالیت می‌کردند؟

گروه‌هایی که تفکرات کمونیستی و مارکسیستی داشتند، به دلیل نزدیکی خطه شمال کشور به شوروی سابق تصور می‌کردند که آشنایی و تمایل مردم این نواحی به آنها بیشتر است. از سوی دیگر اغلب آنها از شیوه قیام مائو الگو گرفته بودند و می‌خواستند با فعالیت در روستاها رفته‌رفته قیامشان را به شهرها گسترش دهند. لذا خطه شمال با وجود کوهستان‌ها و جنگل‌های انبوه محل خوبی برای فعالیت‌های چریکی به شمار می‌رفت. بنابراین شمال کشور در اوایل انقلاب محل جولان ضد انقلاب شد. هر کدام هم یک قسمت فعالیت می‌کردند. اتحادیه کمونیست‌های ایرانی در شهر آمل و روستاهای اطرافش، فدائیان خلق و منافقین در ساری و رشت، و حزب رنجبران در توسکستان و...

حمله یک گروه از کمونیست‌ها به شهری چون آمل حرکتی بلندپروازانه به شمار می‌رفت، تسلط بر آمل چه مزیتی برایشان داشت؟

آمل در سه راهی تهران، مشهد و رشت قرار دارد. جاده بین‌المللی هراز هم از اطراف آن عبور می‌کند که بعدها وقتی چند تن از اعضای اتحادیه کمونیست‌ها را دستگیر کردیم، می‌گفتند با نیم ساعت بستن این جاده و پخش اعلامیه به وسایل نقلیه می‌توانستیم مثل یک شبکه ارتباطی گسترده ایجاد کنیم. بنابراین آنها در ابتدا با حضور در روستاها و جنگل‌های اطراف شهر، دست‌اندازی به خود آمل را شروع کردند. از همه مهم‌تر اینکه کمونیست‌ها فکر می‌کردند با آمدن به شهر و شلیک چند گلوله به راحتی می‌توانند مردم را با خود همراه کنند. در حالی که عکسش اتفاق افتاد و خود مردم بزرگ‌ترین عامل شکستشان شدند.

قاعدتاً این گروهک قبل از حمله به آمل فعالیت‌هایی داشت؟ پیش‌زمینه‌های حمله به شهر چگونه رقم خورد؟

همان‌طور که گفتم استراتژی آنها حضور در روستاها و سپس حمله به شهرها بود. بنابراین در ابتدا در جنگل و روستاهای اطراف حضور داشتند و گاهی در شهر عملیات تروریستی مثل سرقت از بانک‌ها، شعارگویی و شعارنویسی و ترور و ایجاد اخلال در نظم و امنیت عمومی و... را انجام می‌دادند. ضربه‌ای می‌زدند و فرار می‌کردند. پوشش گیاهی منطقه هم به آنها کمک می‌کرد که بتوانند در جنگل‌های اطراف مخفی شوند. حتی سه ماه قبل از واقعه هفتم بهمن سال ۶۰ جاده هراز را بسته بودند که یک روحانی به نام آقای شریعتی‌فر را به همراه پسرش در مقابل عروس ایشان به شهادت رسانده بودند. در تمامی این وقایع نیز از لباس فرم بچه‌های سپاه برای فریب مردم استفاده می‌کردند. در مقابل ما نیز تصمیم گرفتیم پایگاه‌هایی را در خارج از شهر و در دل جنگل ایجاد کنیم که به واقع ضربه کاری به آنها زد. بعدها دستگیر شدگان این گروه می‌گفتند همین پایگاه‌های خارج از شهر شما باعث شد پایگاه‌های امن خودمان را از دست بدهیم و آواره شویم. لذا با فرارسیدن سرمای زمستان، مجبور شده بودند حمله خود به شهر را جلو بیندازند، گویا قرار بوده اردیبهشت ۶۱ حمله کنند که به بهمن ۶۰ منتقلش می‌کنند.

قضیه لباس‌های فرم سپاه چه بود؟

ما در آمل از قبل انقلاب کارخانه‌ای به نام جین مد داشتیم که بعد از انقلاب لباس فرم سپاه را تولید می‌کرد. یک‌بار از سوی بنی‌صدر شخصی آمده و با نامه‌ای که از سوی ریاست جمهوری داشت ۴۰۰ دست لباس فرم سپاه را تحویل گرفته و رفته بود. از آن روز به بعد ضدانقلاب برای اختفای برخی از مأموریت‌هایشان از لباس فرم بچه‌های سپاه سوءاستفاده می‌کردند که فهمیدیم با خیانت بنی‌صدر این لباس‌ها به ضدانقلاب تحویل داده شده‌اند.

چه تعداد از کمونیست‌ها به شهر حمله کردند؟ آیا از سلاح‌های لازم برخوردار بودند؟

ما قبلاً با دستیابی به یکی از پناهگاه‌های آنها آماری به دست آورده بودیم که نشان می‌داد این گروهک ضدانقلاب تنها موفق به جذب ۱۱۲ نفر شده است که در هنگام حمله ۹۶ نفرشان با تجهیزات کامل حمله کردند، مثلاً بی‌سیم‌هایی از آنها به دست آمد که در آن زمان فوق پیشرفته بودند. بعدها مشخص شد که کشور آلبانی با سفارش شوروی آنها را تجهیز کرده است. جالب است بدانید که بخشی از منابع مالی‌شان توسط سلطنت‌طلب‌ها تأمین شده بود. در حالی که این کمونیست‌ها ادعای حمایت از محرومان را داشتند. خود سلطنت‌طلب‌ها هم روز ۷ بهمن را برای عملیات پیشنهاد داده بودند که مصادف با سالروز انقلاب سفید شاه بود.

اتفاقات روز واقعه رقم خورد؟

ساعت یازده و نیم شب روز ششم بهمن ماه بود که گروه حدوداً ۱۰۰ نفره ضدانقلاب وارد آمل شدند و در ابتدا به یک گروه ۹ نفره از دانش‌آموزان بسیجی برخورد کرده بودند که شهر را برای بزرگداشت ۲۲ بهمن آماده می‌کردند. چون کمونیست‌ها لباس سپاه را به تن داشتند، این دانش‌آموزان به آنها شک نکرده بودند اما کمونیست‌ها آنها را به رگبار می‌بندند که هفت نفرشان به شهادت رسیده و دو نفر مجروح درون جوی آب می‌افتند و بعدها راوی ماجرا می‌شوند. به هر حال وقتی ما از حمله آنها مطلع شدیم، یک گروه گشتی اعزام کردیم که متأسفانه به کمینشان برخورد کرده و تعدادی دیگر به شهادت رسیدند. بنابراین دستور یافتیم که کسی از مقر خارج نشود و صبح با تسلط بیشتر وارد عمل شویم. روز بعد که هوا روشن شد، دیدیم خیل زیادی از مردم آمده‌اند و درخواست مقابله با ضد انقلاب را دارند، تا آنجا که می‌شد تجهیز کردیم و در شش تیم به مصاف کمونیست‌ها رفتیم، ضدانقلاب با آنکه آموزش‌های چریکی دیده بودند خیلی زود مقابل حماسه مردمی سر خم کردند و با دادن ۴۶ کشته و ۳۷ اسیر، منهزم شدند. تعداد انگشت‌شماری از آنها توانستند فرار کنند. از ما نیز ۴۰ نفر شهید شدند که عمده این شهدا از داوطلبان مردمی بودند. شهیده طاهره هاشمی که به عنوان شهید شاخص سال ۹۲ انتخاب شد جزو همین داوطلبان مردمی بود که مقابل چشمان من به شهادت رسید.

گروه‌های چپ داعیه پایگاه مردمی را داشتند، اما در عمل مردم به آنها کمک نکردند.

بله، مردم خودشان آنها را شکست دادند. جالب است وقتی که قرار شد هفت تن از دستگیرشدگان با حکم حاکم شرع آمل اعدام شوند، مردم در یک ورزشگاه جمع شدند و قرار شد فرمانده جوخه اعدام شماره یک و دو را بر زبان جاری کند و فرمان آتش را خود مردم بدهند. فرمانده شمرد: یک، دو و در این زمان مردم یک صدا فریاد «آتش» سر دادند و آنها تیرباران شدند. روز بعد روزنامه‌های خارج از کشور نوشتند کمونیست‌های داعیه‌دار مردم توسط خود مردم اعدام شدند.

گلزار شهدای آمل

سینمای دفاع مقدس

جشنواره سی و سوم فجر و آثار دفاع مقدسی

۶ فیلم در پی نشان دادن زوایای تازه‌ای از جنگ

■ احمد محمدتبریزی

تا چند روز دیگر زنگ آغاز مهم‌ترین اتفاق سینمایی کشور زده می‌شود و جشنواره سی و سوم فیلم فجر کار خود را آغاز می‌کند. فضای فرهنگی جامعه با شروع جشنواره حال و هوای خاصی پیدا می‌کند و مردم و رسانه‌ها نیم‌نگاهی دارند به فیلم‌هایی که برای نخستین بار روی پرده سینما اکران می‌شوند.

در جشنواره سال گذشته ۹ فیلم با محوریت اتفاقات دوران دفاع مقدس حضور داشتند که دو فیلم «شیار ۱۴۳» و «چ» بسیار خوش درخشیدند و نظرات مثبت بسیاری را به سوی خود جلب کردند. «شیار ۱۴۳» عنوان بهترین فیلم از دیدگاه تماشاگران را از آنِ خود کرد و در اکران عمومی‌اش هم فروش میلیاردی را رقم زد. روند مثبت استقبال از فیلم‌های حوزه دفاع مقدس، باعث شده تا کارگردانان و دست‌اندرکاران سینمایی نگاهی نو و تازه به این ژانر داشته باشند. دور از فضای کار شعاری و سفارشی، تحقیق و پژوهش در حوزه جنگ و یافتن ناگفته‌های بسیاری که از دوران دفاع مقدس وجود دارد و ساختن فیلمی با جان و دل رمز موفقیت سینمای دفاع مقدس است که کارگردانان تازه‌کاری همانند نرگس آبیار به خوبی نشان دادند با پیاده کردن این فرمول، چه پتانسیل بالایی در نشان دادن ظرفیت‌های دفاع مقدس و علاقه مردم از این حوزه وجود دارد.

حالا در جشنواره امسال هم مخاطبان و هم منتقدان نگاه دیگری به فیلم‌هایی با موضوع هشت سال جنگ ایران و عراق و تبعات پس از آن دارند. در جشنواره سی‌و سوم، شش فیلم دفاع‌مقدسی حضور دارند و باید منتظر ماند و دید آیا می‌توانند موفقیت فیلم‌های دوره قبلی جشنواره را تکرار کنند یا نه.

مریلا زارعی که تصویرش هنوز با الفت فیلم «شیار ۱۴۳» در ذهن‌ها باقی مانده امسال با فیلم «ماهی سیاه کوچولو» در جشنواره حضور دارد. این فیلم داستان یک مرد نگهبان و دیده‌بان جنگل در دهه ۶۰ را روایت می‌کند و به احتمال زیاد به اتفاقات شهر آمل در این سال می‌پردازد. نقش مریلا زارعی در این فیلم یکی از متفاوت‌ترین نقش‌های کارنامه کاری او خواهد بود. زارعی در «ماهی سیاه کوچولو» نقش یک جنگجوی تمام عیار را دارد و باید دید آیا می‌تواند موفقیت قبلی‌اش را تکرار و عنوان بهترین بازیگر زن جشنواره را برای خود کند. او که پس از فیلم «شیار ۱۴۳»، در سبک بازی و انتخاب نقش‌هایش استحاله‌ای بزرگ اتفاق افتاده، به یکی از بازیگران پرتوان سینمای جنگ تبدیل شده است.

«تا آمدن احمد» فیلم دیگری است که داستانش درباره یکی از رزمندگان هلال احمر در جبهه خوزستان است که قرار بوده روز عروسی خواهرش به جزیره خارک برگردد. فیلم پرامیدی که عواملش برای ساخت آن با سختی‌های زیادی روبه‌رو شدند.

«تگرگ و آفتاب» هم به کارگردانی رضا کریمی روایت و نگاه تازه‌ای به دفاع مقدس دارد. در خلاصه داستان فیلم آمده یحیی که رزمنده جوانی است و برای یک مرخصی چند روزه به شهر آمده ناخواسته در موقعیتی خاص قرار می‌گیرد و تردید دارد در اینکه در شهر بماند یا دوباره به منطقه برگردد. فیلم داستان جالبی دارد و منتظر می‌مانیم تا ببینیم نسخه نهایی فیلم در چه سطحی قرار می‌گیرد.

«حکایت عاشقی» نیز به کارگردانی احمد رمضان‌زاده عشق یک خبرنگار ایرانی به یکی از بازماندگان بمباران شیمیایی حلبچه را روایت می‌کند. چندی پیش عوامل پشت‌صحنه که برای تهیه تصاویر مربوط به حلبچه، وارد کردستان عراق شدند با وجود مشکلاتی که به دلیل حضور داعش در این منطقه وجود داشت به مدت یک هفته در این منطقه حضور داشتند تا فیلمبرداری فیلمشان به پایان برسد.

عبدالحسین برزیده که پس از سال‌ها با فیلم «مزار شریف» به جشنواره فیلم فجر آمده، حمله طالبان به کنسولگری ایران در ۱۷ مرداد ۱۳۷۷ در شهر مزار شریف و شهادت هشت نفر از دیپلمات‌های ایرانی را به تصویر می‌کشد. «بدون مرز» فیلم دیگری به کارگردانی امیرحسین عسگری است که در حوزه دفاع مقدس ساخته شده است.

بر روی کاغذ و با نگاهی به داستان فیلم‌ها و انتخاب سوژه‌ها، فیلم‌های دفاع مقدسی این دوره جشنواره از کیفیت خوبی برخوردار هستند. اگر سازندگان فیلم‌ها بتوانند این خوب بودن را در ساخت هم نشان دهند، فیلم‌های دفاع مقدس امسال هم با اقبال خوبی از سوی مردم و منتقدان مواجه خواهد شد.

> مریلا زارعی که تصویرش هنوز با الفت فیلم «شیار ۱۴۳» در ذهن‌ها باقی مانده امسال با فیلم «ماهی سیاه کوچولو» در جشنواره حضور دارد. این فیلم داستان یک مرد نگهبان و دیده‌بان جنگل در دهه ۶۰ را روایت می‌کند و به احتمال زیاد به اتفاقات شهر آمل در این سال می‌پردازد

جدول

طراح: علیرضا سجادی فر ■ شماره ۴۴۵۱

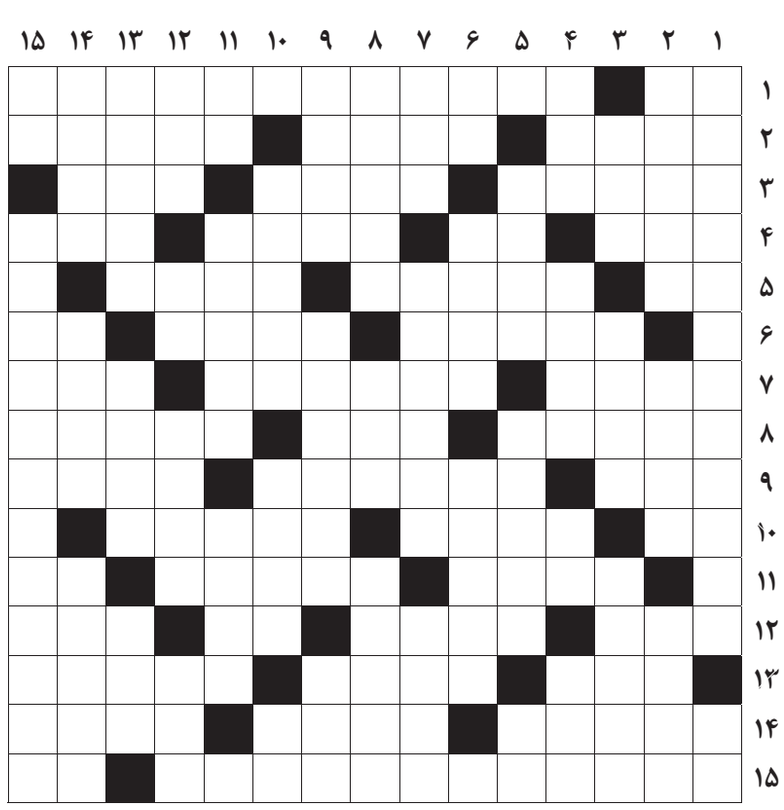

از راست به چپ

■ ۱- حسرت کویر- یکی از یادگارهای علمی و فلکی خواجه نصیر الدین طوسی، فیلسوف، ریاضیدان و منجم بزرگ دوره ایلخانی ■ ۲- کشتی ژاپنی- فهرست نویسی پیش از انتشار کتاب- ورشکستگی ■ ۳- نام مسی، ستاره فوتبال دنیا- اصلاح عکس- کوه دست نیافتنی ■ ۴- درد و رنج- از سوره‌های مکی- پسر خورشید در اوستا- از القاب فرنگی ■ ۵- تلخ- الماس گلی رنگ- جاده هموار شن‌ریزی شده ■ ۶- از سبک‌های شعری ادبیات فارسی- صفحه‌آرایی- حرف فقدان ■ ۷- بلند؛ مقابل زیر- گدای سمج- چکامه ■ ۸- چراغ پایه‌داری که با روغن می‌سوزد- آخرین کلمه قرآن- روزانه ■ ۹- چینه‌دیوار- در جنگ‌های قدیم برای پرتاب سنگ یا گلوله‌های آتش به کار می‌رفته- اثر وردی، آهنگساز ایتالیایی ■ ۱۰- دشمن دانا که ... جان بود/ بهتر از آن دوست که نادان بود- آبزی خوشمزه- خویشاوند نزدیک مقتول که برای خونبها اقدام می‌کند ■ ۱۱- بی‌درنگ- بندری در شمال- مادر عرب زبان ■ ۱۲- نام دبیر کل سازمان ملل- ارزیاب- بنده و شما- از کار برکنار کردن ■ ۱۳- دارو- ورزش تمرکز حواس- صبحانه نخورده ■ ۱۴- غسل مخصوص عیسویان- چاقوی آشپزخانه- حیوان گوشتخوار با پوستی نرم و لطیف ■ ۱۵- بازیکن نوک خط حمله فوتبال- طاقچه بالا

از بالا به پایین

■ ۱- شهرستانی در استان کرمانشاه- تپانچه ■ ۲- دستگاه تولید آبجوش در کارخانجات بزرگ- دردها- اقامه دعوی ■ ۳- مظهر نرمی- آشکار و هویدا- پدیدار ■ ۴- آزمون و تست- رودی که در کنار آن فرزندان رسول اکرم را با لب تشنه به شهادت رساندند- ترک استخوان- نشانه ■ ۵- فیلم مهرجویی- پشت سر هم- مروارید ■ ۶- از آلات موسیقی- اندامی از گیاه که برگ و جوانه و میوه روی آن قرار می‌گیرد- آهنگر ■ ۷- پاسخ منفی- واسطه رفع اختلاف میان دو نفر- امتیازی در کاراته ■ ۸- شاخه‌ای از علم فیزیک که به مطالعه خواص نور، تولید و انتشار آن در دستگاه‌های بینایی می‌پردازد- درجه‌ای در رشته‌های رزمی- زمان طولانی ■ ۹- سرباز نیروی دریایی- مایعی که برای مصرف خارجی روی پوست به کار می‌رود- نوعی یقه ■ ۱۰- از اسلحه‌های سرد که اکنون جنبه تشریفاتی دارد- دریا- مادر لر ■ ۱۱- بنده و شما- از نیروهای چهارگانه ارتش- پهلوانان ■ ۱۲- مدارا کردن- واحد بازی والیبال- آبادی درون صحرا- رهبر سوریه ■ ۱۳- شقایق- بوی خوش- غضب ■ ۱۴- سوره چهل قرآن- دور از انتظار- بیماری وبا ■ ۱۵- معاون فراری هیتلر- کتاب اطلاعات عمومی

جدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری قرار دهید که در هر ردیف، ستون و مربع‌های کوچک سه در سه فقط یک بار به کار روند.

			۱			۲	۸	
	۷		۵				۹	
	۳	۸	۹				۷	
					۴			
۶						۷		
۸					۳	۱		۹
				۶				۴
۳		۲						
	۴	۹		۲		۵		

جدول کلمات متقاطع
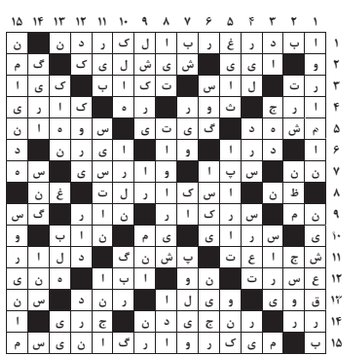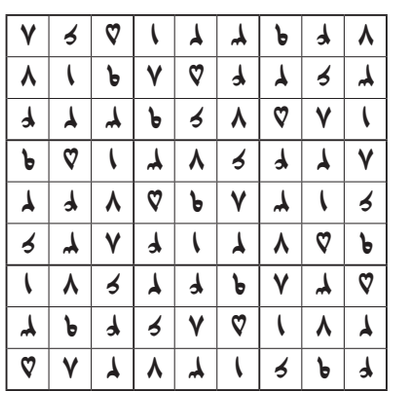
پاسخ جدول شماره ۴۴۵۰